

דקדוקי קריאה והדרכה לקורא בציבור בפרשת ויחי בהפטרה ובראשון של שמות

מז ל אַעֲשֶׂה: העי"ן בחטף סגול כן הוא במדויקים	
מז לא הַשְׁבֵּעָה לִי וַיִּשְׁבַּע לוֹ: שני לשונות השבועה כאן הן מלרע, ומוטעמות בטעם מפסיק	
מח ו וּמִלֻּדְתָּךְ אֲשֶׁר-הוּלַדְתָּ: הדלת"ן בשוא נח ¹	
מח ז מִתָּהּ: ההטעמה במ"ם. כדי למנוע טעות – בחלק מהחומשים נוספה תלישא גם במ"ם ²	
מח ט אֲשֶׁר-נָתַן-לִי קָחֶם-נָא: געיה בנר"ן ובקו"ף בהתאמה. וַאֲבָרְכֶם: הר"ש בשווא נע והכ"ף בצירי	
מח יד שָׁכַל: שי"ן שמאלית	
מח טו וַיִּבְרָךְ: במלעיל והר"ש בסגול	
מח טז וַיִּקְרָא: וא"ו החיבור מנוקדת בשווא	
מח יט יֵהִי-לָעַם: געיה ביר"ד הראשונה ודגש חזק בלמ"ד מדין דחיק. וַיִּזְרְעוּ יֵהִי מְלֵא-הַגּוֹיִם: טעם	
טפחא בתיבת וַיִּזְרְעוּ	
מח כ בָּךְ: הבלי"ת בטעם רביעי, אין להשגיח בגרשיים של קורן. יִשְׁמְךָ: המ"ם בשוא נע כי השי"ן בחירק	מלא ³
מח כב וַאֲנִי: בגרשיים, אין להשגיח ברביעי של קורן. שָׁכֶם אֶחָד: האל"ף והחיל"ת בפתח	
מט ג בְּכָרִי אֶתָּה: שתיהן במלעיל. וַיִּתֵּר עָז: העי"ן בקמץ ולא בחולם	
מט ו תִּתֵּן: מלרע הטעם בחיל"ת. הִרְגוּ אִישׁ: טעם נסוג אחור לה"א הר"ש בשווא נע. עֲקְרוּ-שׁוֹר: דגש	
חזק בקו"ף והשווא תחתיה נע	
מט ט מְטָרָךְ בְּנֵי עֲלִית: טעם טפחא בתיבת מְטָרָךְ	
מט י מִיְהוּדָה: מ"ם בחירק מלא, אין לבטא שווא ביר"ד. יִקְהֶת: דגש חזק בקו"ף והשווא תחתיה נע	
מט יג יָמִים: יש להדגיש את המ"ם להבדיל מרבים של יום: יום/ימים – יָמִים/ימים	
מט יז עֲקָבִי-סוֹס: דגש חזק בקו"ף והשווא תחתיה נע	
מט כ מַעֲדָנִי-מִלֶּךְ: העמדה קלה במ"ם הראשונה למנוע הבלעת העי"ן החטופה	
מט כג וַיִּמְרָרְהוּ: היר"ד בשווא נח ור"ש ראשונה בשווא נע	
מט כד אֲבִיר: הבלי"ת רפה ללא דגש	
מט כה וַיַּעֲזְרֶךְ: עי"ן בשוא נח, זי"ן בשוא נע, כ"ף סופית דגושה. יש להיזהר מתופעת 'הדבקין' בקריאת	
פסוק זה (בדומה לכל קריאה אחרת), דהיינו, לתת רווח בין מילים שאות עלולה להיבלע ביניהן למשל:	
שמים // מעל וכד'. וַיִּבְרָכְךָ: רי"ש בשווא נע וכ"ף סופית דגושה	
מט כז יִטְרֹף: הר"ש בקמץ רחב ⁴ . יֹאכֵל עֵד: טעם נסוג אחור ליר"ד	

¹ יש משתבשים לקרוא וּמִלֻּדְתָּךְ והפכו את השוא הנח לנע [בקריאת סגול] ואת הנע לנח!

² מעניין, שגם בתנ"ך ברויאר ודותן ובר-אילן שנמנעים מסימון כפול של תלישא ושאר הטעמים המסומנים בראש המילה או בסופה – כאן מסמנים תלישא גם על המ"ם.

³ כלומר התנועה הגדולה של החירק. הובהר כאן כמה פעמים כי הכתיב המופיע במקרא כשהוא חריג מבחינה דקדוקית אינו קובע אם זו תנועה גדולה או קטנה.

⁴ לו היתה המילה יטרף מוקפת לזו הבאה אחריה, היינו דנים אותו בקמץ חטוף.

מט ל אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי-מִמְרָא: המרכא במילה אֲשֶׁר⁵

מט לג וַיֵּאָסֶף: במלעיל

נ ב הַרְפָּאִים: הפ"ה בשווא נע בניגוד להרגל

נ ז וְכָל זִקְנֵי אֶרֶץ-מִצְרַיִם: טפחא בתיבה וְכָל

נ יד קִבְרֵי: הקו"ף בקמץ קטן

נ יז אֲנָא: מלרע, הטעם בנ"ן, יש להעמיד קלות גם את האל"ף

נ כא וַיִּנְחָם: במלרע⁶

נ כד וְאֱלֹהִים: האל"ף כלל אינה נשמעת. וְהַעֲלָה: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה,

בדומה לו גם בפסוק הבא וְהַעֲלֵתֶם

הפסרת ויחי מלכים א ב:

ב ג וַעֲדוּתָיו: הדלי"ת בשווא נע והוי"ו נקראת בחולם, במבטא "ישראל": Ve'edeVotav

ב ה אֲשֶׁר-עָשָׂה לִי: טעם קדמא נסוג אחר לעי"ן. וַבִּנְעֻלֹּ: אע"פ שיש געיא (מתג) בוי"ו – הבי"ת בשווא נח

ב ז בְּבִרְחֵי: בי"ת שנייה בקמץ קטן

ב ח קִלְלָנִי: געיה בקו"ף ושווא נע בלמ"ד. וְאַשְׁבַּע: טעם קדמא בשי"ן והעמדה קלה בבי"ת

ראשון של שמות:

א ג יִשְׁשַׁכָּר: כבר כתבנו בפרשיות ויצא-וישלח לקרוא יִשְׁכָּר והשי"ן השנייה כאילו אינה קיימת

א י הִבֵּה נִתְחַכְמָה: הנר"ן רפויה⁷

מט כז פרשה וטבעה ד"ר משה רענן שבת בשבתו ויחי עז

"בְּנִימִין זָאב יֵטָרֵף בְּבִקֵּר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרֵב יִחַלֵּק שָׁלָל".

בשפת היום יום אנו לא מבחינים בין פעלים המתארים את אופן הריגת הטרף ואכילתו ומשתמשים בפועל "טריפה" ביחס לכל הטורפים. לעומת זאת בספרות חז"ל והמפרשים אנו מוצאים הבחנה בין הפעלים "טרף" ו"דרס".

טריפה – חטיפה

הפסוק שבו פתחנו מתאר את הזאב כ"טורף" פעיל לילה. המפרשים התחבטו רבות בשאלה מהו הדמיון בין ההיסטוריה ומאפייניו של שבת בנימין ובין התכונות של הזאב. רש"י מפרש: "בְּנִימִין זָאב יֵטָרֵף – זאב הוא אשר יטרף. נִבָּא על שיהיו עתידין להיות חטפנין. וְחִטְפָתָם לָכֵם אִישׁ אִשְׁתּוֹ (שופטים כא, כא) בפלגש בגבעה".

קשר זה בין "טריפה" ובין "חטיפה" קיים על פי שיטת רש"י גם בדברי הגמרא בבבא מציעא (מא,א): "רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר, ובא זאב וטרף, ובא ארי ודרס, פטור". מפרש רש"י (בדף צג,ב): "ארי ודרס – ארי דרכו לדרוס הבהמה במקום שמוצאה, ודרך זאב לטורפה חיה ולהוליכה במקום שהוא בטוח, ושם הורגה".

⁵ בדפוס ונציה בטעות המרכא במילה פְּנֵי.

⁶ בשונה מזולתו בפרשת כי תישא, שם מילה שונה לחלוטין, וַיִּנְחָם. אצלנו בבנין פיעל שם בבנין נפעל.

⁷ בחלק מהדפוסים, הנר"ן דגושה אך אין זה הנוסח המדויק, בכתר ארם צובה אין דגש.

על פי פירושים אלו הזאב נמנע מלאכול את טרפו במקום הציד ונושאו לחורו כלומר למחבוא. פעולה זו היא אולי ה"חטיפה" המיוחדת לזאב. תופעה זו אכן קיימת בזאבים בעלי המעמד הנחות יחסית בלהקה. לאחר שהזוג הדומיננטי סיים לאכול מגיעים שאר חברי הלהקה וקורעים לעצמם נתחי בשר, שאותם הם גוררים למקומות מסתור.

"שטורף במהירות"

בתצפיות בזאבים האוכלים במקום הטריפה ניתן לראות שהם נוגסים ובולעים באופן תזזיתי. הזאבים בולעים במהירות נתחי בשר גדולים שהם מקיאים אחר כך אל הפה, לועסים, ובולעים שוב. ייתכן שהתנהגויות אלו התפתחו כאמצעי להגן על הטרף מפני גזלתו על ידי מינים אחרים גדולים יותר.

ב"אור החיים" אנו מוצאים:

בנימין זאב יטרף – נתכזב לשאול שעשה מעשה זאב שטורף במהירות. כי מנהג הזאב הוא שאינו מתעכב בטריפתו אלא כל כך הוא ממחר וטרף. כמו כן עשה הוא ולא המתין לזמן שקבע לו שמואל אלא מהר לטרוף עמלק.

דרס – מחיים, טרף – לאחר מיתה

בסוגיה בבבא קמא (טז, ב) מביא רש"י הגדרה שונה להבדל בין "דריסה" ל"טריפה": "דרס – שלא הרגה אלא מחיים אכלה, פטור – דאורחיה הוא, וכן ברה"ר פטור. טרף – שהרגה ואכלה". בדרך זו נוקט גם הרשב"א שם: "ופירוש דרס ואכל – שדורס ואוכל חי, וטרף ואכל – שממית ואחר כך אוכל, והזאב בהפך, וזהו ששינוי ובא ארי ודרס זאב וטרף".

פירושים אלו מדגישים את נטיית הזאב להרוג את הטרף ורק לאחר מכן לאכול, בניגוד לדברי רש"י בבבא מציעא המפרש שהטריפה מתאפיינת בנשיאת הטרף למקום מסתור. ניתן ליישב את הסתירה בין הפירושים בכך שהם עוסקים בפרטים השייכים למעמד שונה בלהקה. הפרטים הדומיננטיים בעלי כוח פיסי חלש יחסית לאריה, חייבים לוודא שהטרף מת כבר לפני התחלת האכילה ואילו הפרטים הנחותים נושאים את חלקם בסעודה למאורה.

טרף – בפיו ובשיניו

הערוך (ערך "דרס") מפרש את ההבדל בין טריפה ודריסה באופן שונה: "דרס ואכל, אם הכה זה הארי הבהמה בידיו ומתה בארס שלו ואכלה"⁸, פטור, שכן דרכו בעת שרוצה לאכול, וקיימא לן שן ברה"ר פטור. אבל אם טרף בפיו ובשיניו והמית הבהמה, חייב, ואף על פי שאחרי כן ישב ואכל. ששינה, ודינו כדין הקרן ברה"ר".

תיאורו של הערוך משקף באופן מדויק את ההבדל בין אופן המתת הטרף על ידי האריה והזאב. הזאב שאיננו כבד די הצורך על מנת לדרוס באופן יעיל נעזר בעיקר בשיניו לצורך המתת הטרף. קיימים תיאורים של זאבים הרודפים אחרי איל הצפון או פרסתנים גדולים אחרים תוך כדי נשיכות המכריעות בסופו של דבר את הקרבן.

חלוקת שלל וראיית לילה

הרשב"ם מתייחס לשתי נקודות המשתמעות מתוך הפסוק: א. קיימת חלוקת שלל אצל הזאבים. ב. הזאב פעיל לילה.

המושג "יחלק שלל" מובן היטב על רקע המבנה ההיררכי של להקת הזאבים הכולל מדרג ברור שבו קיים זכר שליט (זכר אלפא) ונקבה שליטה (נקבת אלפא) שהם הזוג המתרבה היחיד. מתחתם עומדים פרטים במעמד בטא וחותמים את הסולם ההיררכי פרטי אומגה. כאמור לעיל, הזוג השליט ניזון מהטרף ראשון ורק לאחר מכן רשאים שאר חברי הלהקה לגשת לטרף. אצל זאבים (בניגוד לטורפים אחרים), בשעת מחסור

⁸ לפי חז"ל יש לחיות הטרף ארס בציפורניהן שמטילות אותו בנטרפים.

במזון הגורים אינם רשאים לאכול גם במחיר מותם, וזאת על מנת שיישאר מספיק מזון לחברי הלהקה הבוגרים.

הנקודה השנייה הנוגעת לפעילות הלילית באה לידי ביטוי בפסוקים נוספים כמו למשל בחבקוק (א ח'): "וְקָלוּ מִגְמְרִים סוּסָיו וַחֲדָיו מִזֹּאבֵי עָרֵב". מפרש שם הרד"ק: "מזאבי ערב – כי זאבים לעת ערב יצאו לטרוף". הזאבים אכן מותאמים היטב לפעילות לילה. כאשר זאבים מתמודדים עם דובים הם מנצלים את שעות היום להטרדה והתשה ואילו את ההכרעה הסופית הם מבצעים בלילה משום שראיית הלילה שלהם עדיפה משל יריביהם.

זאב במרדף אחר דוב
צילם: Micha L. Rieser

לתגובות ורישום לקבלת מאמרי צמחים ובעלי חיים על פי סדר הדף היומי:
raananmoshe1@gmail.com

ממשיכים לעקוב אחרי המקורות לקביעת נוסח התורה ע"י ר"מ ברויאר ז"ל
מנחת שי מובא כאן בצירוף הערות צבי בצר ז"ל.

מז ל **אֶעֱשֶׂה: לֵשׁ. אֶעֱשֶׂה: ד, מ"ש** ונציה מנקד בשווא נח.
מנחת שי: **אנכי אֶעֱשֶׂה:** בספרי ספרד הישנים מצאתי העי"ן בשוא לבדו, ובמקצ' גליוניהם כתוב עליו יפה נקוד בשוא. זכ"כ בעל א"ת.¹⁷⁷ [אֶעֱשֶׂה].
נוסח כתבי היד מכריע מול ונציה ואור-תורה, ראה בהמשך על ואברכם.

מח ז **מִתְּהִ: לֵשׁ. מִתְּהִ: שד** האם יש לסמן תלישא נוספת על האות המוטעמת כדי שלא יקרא מלרע בטעות?
מנחת שי: **מִתְּהִ:** עיין ^אמש"א בס"ד בפ' בא על מלת וְכָכָה. [מִתְּהִ] (בחטעמת מולעיל).
ואקברה שֶׁ: לֵשׁ, מ"ש. שֶׁ: ד האם השי"ן בדגש אתי מרחיק?
מנחת שי: **ואקברה שֶׁ:** השי"ן בדגש. [שֶׁ].

מח ט **ואברכם: ששד. ואברכם: ל** שוב אי אחידות במקורות בעניין החטף בלא-גרוניות.
ואברכם: לשש, מ"ש, ואברכם: ד, מ"ק-ד ונציה מנקד את הכ"ף בסגול.

¹⁷⁷ הדיבור המתחיל אינו תואם לנאמר בהערה, ומלשון ההערה נראה בבירור שנוסחו בשווא.
^א מש"א בס"ד: מ"ש שמי יב יא (וככה תאכלו אתו').

מנחת שי: **וְאַבְרָכָם**: בס"ס חכ"ף בצירי. [וְאַבְרָכָם].

למקורות כאן יש להוסיף את מאורות נתן בדיקת נוסח כתר ארם צובה.

ואברכס סגול א"כ אלא בצירי כא"ת ומ"ש

השואל שאל אם מנוקד סגול והתשובה: אינו כן אלא בצירי כאור תורה ומנחת שי.

מגליון ויחי סז **וְאַבְרָכָם**: כך מנוקדת מילה זו בכל הספרים המוכרים לנו. בחומשים של היידנהיים מנוקדת חכ"ף בסגול ואברכס.

זו לשון רוו"ה בהערה לעין הקורא: או"ה [=אמר וולף היידנהיים]: בכל הדפוסים הקדמונים גם ברפ"ו ואברכס חכ"ף בסגול ומסר עליו ל' אחד קמץ ואני אברכס [=אינו מופיע עוד במקרא בסגול, במקום אחד מופיע בקמץ והוא ואני אברכס (בברכת כוהנים)]. וכ"כ בשני כ"י אשר לי. גם הוא מכלל פתחין [לענין זה סגול בכלל פתח] בס"פ [בסוף פסוק] בסיפרא. וכן העיד בן בלעם... גם הר"מ הנקדון כתב בהדיא כל כס כן שימוש בסוף התיבה סגולין אבל אמשכס וישליכס פן לכן כולן כ"ף שורש וצרויין, לבד מילה אחת ע"פ המסורת והיא קחס נא אלי ואברכס. וכל זה נתעלם מעיני בעל אור תורה. ע"כ מרוו"ה.

תחילה נפנה למסורה בדפוס ורשה, ולצורך זה נקדים כמה מילים נוספות מהפסוק: **וַיֹּאמֶר קָחֶם-נָא אֵלַי וְאַבְרָכָם**: ויאמר כ"א [מופיע בכ"א מקומות⁹]; קחס ל'; ואברכס ל' אחד קמץ. עתה ננסה להתבונן במה שלפנינו. ויאמר אינו שייך לעניין.

קחס ל' הכוונה ברורה: יש קחס נוסף בניקוד אחר, כאן יש סגול. ואברכס ל' אחד קמץ. אם ננקד את ה"ל" בסגול אין מובן לדברי המסורה. וכי יש מילה ואברכס בכ"ף קמוצה¹⁰!?

דברי המסורה ברורים. כאן כתוב ואברכס, בברכת כוהנים כתוב ואני אברכס ללא ו"ו¹¹. ברור אם כן שהסגול וההערה שייכים למילה קחס ועל זה ההערה וחד קמץ! ואכן בהושע יא ג קָחֶם עַל-זְרוּעֹתָיו החי"ת קמוצה.

סיכום: המסורה מבדילה בין שני זוגות: קָחֶם-קָחֶם; ואברכס-אברכס, ואין היא מסייעת לניקוד ואברכס.

קשה להתמודד מול שאר הראיות של רוו"ה. אבל בספרים הידועים לנו כמו כ"י לנינגרד וששון חכ"ף צרויה¹².

מדפיסי קורן עמדו כאן בפני התלבטות, מצד אחד נוסח היידנהיים שהלכו לפיו הוא בסגול, מצד שני בשאר הספרים מנוקד בצירי. בהדפסה הראשונה (כמדומה תשכ"ב) הדפיסו בסגול, מאוחר יותר שינו לצירי. **ע"כ מגליון ויחי סז.**

מח יג **בְּשִׁמְאלוֹ: לֵשׁ, מ"ש. בְּשִׁמְאלוֹ: ש' ד'** ברור ומובן מאליה שאין מקום לדגש בשי"ן אחרי אות השימוש ב"ת ללא יידוע. הערה 47 של ברויאר

ניקוד זה מושפע מניקוד משמאל שלפניו באותו פסוק.

עם זאת כיון שונציה נשתבש בזה המנחת שי מעיר עליו

⁹ בעין המסורה מונה צ"א מקומות, בספר בראשית יש יותר מכ"א, יתכן שצ"ל צ"א, ויתכן ליישב.

¹⁰ הדרך היחידה להבין את כוונת רוו"ה, הוא הבין שמסורה זו באה לחלק בין הסגול כאן לצירי בברכת כוהנים, והוא מפרש "קמץ" – "קמץ-גדול" כינוי לצירי בפי הראשונים. אבל האמת תורה דרכה כמו שכתוב בפנים שהמסורה מחלקת בין אברכס ללא ו"ו ובין ואברכס עם ו"ו.

¹¹ גם בוונציה לפני לא כתוב ואני אברכס, אינני יודע מאיזה דפוס העתיקו הרוו"ה.

¹² יש להצטער שבעוד שבמילה אֶעֱשֶׂה (לעיל מז ל) רוו"ה לא רצה לעשות כ"אור-תורה" אבל לא מלאו ליבו לשנות, ובמילה **וְאַבְרָכָם** הוא שינה מהאור תורה, ובשניהם נוסחו איננו מכוון!

בְּשִׁמְאֻלוֹ: חֲבִיטָה וְחִסְיָן רִפְיָן. [בְּשִׁמְאֻלוֹ].

מח יט **יְהִי־לָעַם:** לֶשׁ, בִּ"א¹⁸. יְהִי־לָעַם: בִּ"נ¹⁹. יְהִי־לָעַם²⁰: שׁ. יְהִי־לָעַם²¹: ד

הערות ר"מ ברויאר נוסח ב"א וב"נ מובא כהלכה במ"ג ש כאן: וראה על כך כא"צ ד. 19. ההפניה היא לספר כתר ארם צובה ניקודו וטעמיו.

על נוסח ש': זה נוסח כלאיים: מקום הגעיה כשיטת ב"נ, ניקוד הלמ"ד כשיטת ב"א.

על נוסח ונציה:

מסתבר, שד נתכוון לנוסח ב"נ; ואילו הגעיה הראשונה איננה געיה כבדה סדירה – כמו בנוסח ב"א – אלא זו געיית 'היה', שד רגיל לשים אותה במקומות רבים.

הנוסח שנבחר הוא הראשון של לנינגרד וששון, געיא ביו"ד הראשונה ודגש בלמ"ד.

מנחת שי: **יְהִי לָעַם:** חלמ"ד רפה, וכן גימ"ל יגדל, ¹שבמ"ג נר' שחוא בדגש, ²השני.

[יְהִי־לָעַם].

'געית היה' היא בתנאים מסוימים ואחד מהם שהיא באה באות גרונית ה ח ע כאשר הן לפני יו"ד מוטעמת. ויתכן שונציה מוסיף אותה באותיות ה ח גם לא לפני הברה מוטעמת כמו כאן.

לָעַם: לשש. לָעַם: ד ונציה מנקד בפתח. וגם המנחת שי¹³ כפי שהועתק לעיל.

המלה 'לָעַם' בכל המקרא כשאינה בסמיכות מנוקדת בקמץ. כלומר הניקוד החריג של ונציה נוגד גם את הדקדוק.

מט ח **יִשְׁתַּחֲוּ: שד. יִשְׁתַּחֲוּ: ל**

ברור שדגש הבא אחרי תנועה קטנה בלתי מוטעמת אינו שייך כאן. כפי הנראה כוונת הדגש כאן למנוע הבלעת הוי"ו. 'דגש' כזה אפשר למצוא גם בכתר ארם צובה.

יִשְׁתַּחֲוּ: לשש, ב"א. יִשְׁתַּחֲוּ: ב"נ לפי בן-נפתלי יש געיא ביו"ד.

מט יג **אנית: ששד, רמ"ה, מ"ק-לששד. אניות: ל** מחלוקת כתיב. נוסח לנינגרד מנוגד למסורה שלו, וגם למסורה ולנוסח שאר המקורות.

מט טו **למס-עבד: לשש, מ"ש. למס: ד** הקפה או טעם מרכא?

מנחת שי: **לָמַס-עֶבֶד:** במקף לא במאריך. [לָמַס-עֶבֶד].

מט יז **נַחַשׁ עַל־יָד: לשד. נַחַשׁ: ש** לא מצוי מהפך לפני זקף.

מט כ **לַחֲמוֹ: לשד. לַחֲמוֹ: ש** שוב ניקוד מוזר. יתכן שכוונת ש לחטף פתח.

מט כב **פֶּתַח (1, 2): לשש, מ"ש. פֶּתַח: ד** ונציה מנקד בפתח. הערה 51 של ברויאר ד ניקד כאן פתח על פי שיגרת הניקוד של כל התיבות הבאות בסמיכות של לשון נקבה ומסימות בתי"ו.

¹ שבמ"ג: ונציה שי"ז.

² השני: יגדל ממנו.

¹³ טעויות של ניקוד פתח-קמץ מצויות במקומות שבמבטאם אין הבחנה ביניהם. לכן אין ראייה מניקוד המנחת שי במקום שאינו דן בפירוש בניקוד המלה.

מנחת שי: **פָּרַת**: שניהם חרי"ש בקמץ ברוב ספרי" כ"י ובדפוס"י ישנ"י, וכ"כ א"ת. [פָּרַת].

מט כג **וימרהו: ששד. וימרהו: ל** כאן רק לניגוד מנקד חטף של כפולים אחרי תנועה גדולה. ר"מ ברויאר ממעט מאוד בחטפים אלה בלא-גרוניות.

מט כו **עֲד־תֹּאזֹת: לשש, מ"ש. ער: ד; תהיין: שש, ד?, מ"ש. תהיין: ל** הקפה או מרכא? מה ניקוד הנו"ן בסוף המלה? לניגוד אינו מנקד. ונציה **תהיין לראש** כנראה יש ניקוד קמץ שנבלע. לניגוד **תהיין לראש** כאן חסר הקמץ בודאי. מנחת שי: **תהיין**: הנו"ן בקמץ. [תהיין].

מט כט **אל־המערה: ש, מ"ש. אל־המערה: לד** למעשה אין כאן מחלוקת, ההבדל הוא במקום סימון המתיגה במלים מוקפות. מנחת שי: **אַל־המערה**: הקדמא באל"ף, לא בזה"א של המערה. [אַל־המערה].

כט ל **אשר על־פני־ממרא: לשש. אשר־על־פני: ד** מקף או מרכא?

נ א **ויפל: ששד. ויפל: ל** בלניגוד אין כאן דגש אחרי וי"ו ההיפוך לעבר.

נ י **הירדן: לשד. הירדן: ש** ניקוד הסגול אינו מוכר לנו. **ויספרו־שם: לד. ויספרו־שם: ש** בש אין מתיגה לזקף.

נ יא **הכנעני: לש. הכנעני: ש** בש אין געיא.

נ טז **מותו: לשש, מ"ש, מ"ג־לשד במ' לג לט. מותו: ד** מחלוקת כתיב, ונציה כותב בלי וי"ו. ובניגוד למסורה הגדולה שלו ושל שאר המקורות בספר במדבר.

מנחת שי: **מותו**: מל' בכל ספרי" מדוייקי', ^אזבמסור' פ' תולדת יצחק, לפני מותו ד', וס"י ^בוהבאת לאביך ואל, ^גאביך עזה, ^דוזאת הברכה, ^הויכן דויד לרב (ד"ה א' כ"ב), עכ"ל. זאת כתבתי מסברא, אח"כ אורז עיני ממסורת 'הרמ"ה, וזה נסחה, ^אאשר יברכך לפני מותו מל'

^א זבמסור': מ"ג – ד בר' כז י.

^ב והבאת לאביך: בר' כז י.

^ג אביך עזה: פסוקנו.

^ד וזאת הברכה: דב' לג א.

^ה ויכן דויד: דה"א כב ה.

^י הרמ"ה: מו"ת.

^י אשר יברכך: בר' כז י.

וא"ו כתי, וכל לישנ' באורית' דכות' מל', בר מן ב' חסרי', ^טבמתו בהר החר דואלה מסעי, ודכות' במתו דמשה, ושאר לישנ' מל' ו"ו כתי, עכ"ל. ומסורת שהבאתי לעיל לא איירי אלא בלפני מותו. [מותו].

נ כג שלשים: לשש, מ"ש. שלשים⁵²: ד בונציה יש כאן מ"ם סתומה גדולה. הערה 52
תיבה זו מובאת רק ברשימת האותיות הגדולות שכאר"א 82, ולא בשאר כל הרשימות הנזכרות בהערה I.
רשימות האותיות הגדולות במ"ס-ל, במ"ג-ד כאן; דה"א א א וכאר"א 82, 81.
מנחת שי: **שלשים**: אין המ"ם רבתי בכל ספרי' מדוייקי' כ"י, ואף לא בספרי' הדפוס ישנ',
וכ"כ א"ת. ל"ב מצאתיה בנוסח אחר מאותיות רבתות. [שלשים].

בעזרת ה' בעתיד ידונו גם מקורות ההפטרות.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!
הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com
הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע
שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה
<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195#p272195&t=10317>

אם אתה מתעניין
בהבטים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים
בכתובת: maanelashon@gmail.com
© גוא' להחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ©

^ח במתו בהר החר: במ' לג לט.

^ט במתו דמשה: דב' לד ז.